

ÚJRATERVEZÉS/REDESIGN

KATASZTRÓFÁK UTÁNI ÚJJÁÉPÍTÉSEK MAGYARORSZÁGON
ÉS A NAGYVILÁGBAN

RECONSTRUCTION AFTER DISASTERS IN HUNGARY
AND ALL OVER THE WORLD

Nemzetközi építészeti konferencia

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

2011. február 11-12.

M

Első nap (szombat)

9:00 **KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓ**

Kiállítást megnyitja BME aulában:
Dévényi Sándor, KKE elnök,
Nagy Ervin országos főépítész

9:30 **BEVEZETŐ** (3x15p)

Bevezető előadás –
előadó: Zsigmond László, KKE igazgató
Előadás – Belügyminisztérium:
ea.: Dr. Szaló Péter, helyettes államtitkár
Előadás – Katasztrófavédelem:
előadó: Dr. Papp Antal, főigazgató

10:30 **KÁVÉSZÜNET**

10:50 **MÚLT** (3x30p)

Előadás – Magyar történeti példák:
előadó: Dr. Szűcs Endre, Mérnök Stúdió
Előadás – Stava 1985:
ea: Graziano Lucchi, Fondazione Stava
Előadás – A Beregi újjáépítés 2001:
előadó: Mányi István, Mányi Stúdió

12:30 **EBÉDSZÜNET**

14:00 **JELEN** (3x30p)

Előadás – Katrina, Pink Project 2005:
előadó: Wolfram Putz, GRAFT
kiállító építésszek:
Hitoshi Abe, MVRDV, EDR, Brooks+Scarpa
Előadás - Haiti földrengés 2010:
előadó: Hooper Brooks, The Prince's Foundation
for the Built Environment
Előadás – Felsőzsolca 2010:
ea: Rudolf Mihály DLA, Hadas Műterem

15:45 **KÁVÉSZÜNET**

16:05 **JÖVŐ** (2x30p)

Előadás – Japán 2011
előadó: Kengo Kuma & Associates
Bognár Balázs
Devecser, Kolontár újjáépítése 2010-11:
előadók.: Turi Attila, Triskell Kft,
Perényi Tamás DLA, BME
Martin Gábor, MÉVMK

Második nap (vasárnap) **TANULMÁNYÚT** (7óra)

8:00 Indulás ~15:00 Érkezés BME „K” épület
Devecser, Kolontár vezető: Turi Attila

A

R

G

O

R

P

Day 1. (Saturday)

9:00 **EXHIBITION OPENS**

Opening speech in BME Hall:
Sándor Dévényi, President KKE
Ervin Nagy

9:30 **INTRODUCTION** (3x15 min)

Opening speech–
lecturer: László Zsigmond, Director KKE
Lecture- Ministry of home Affairs:
lecturer: Dr. Peter Szaló, under-secretary
Lecture – Civil Disaster Recovery:
lecturer: Dr. Antal Papp, Director

10:30 **COFFEE BREAK**

10:50 **THE PAST** (3x30min)

Lecture – Hungarian precedents :
lecturer: Dr. Endre Szűcs, Mérmű Studio
Lecture – Stava 1985:
I.:Graziano Lucchi,Fondazione Stava
Lecture – Rebuilding of Bereg 2001:
lecturer: István Mányi, Mányi Studio

12:30 **LUNCH BREAK**

14:00 **THE PRESENT** (3x30min)

Lecture – Katrina, Pink Project 2005:
lecturer: Wolfram Putz, GRAFT
exhibitor architects:
Hitoshi Abe,MVRDV,EDR,Brooks+Scarpa
Lecture - Haiti earthquake 2010:
lecturer: Hooper Brooks, The Prince's
Foundation for the Built Environment
Lecture – Felsőzsolca 2010:
I: Mihály Rudolf DLA, Hadas Műterem

15:45 **COFFEE BREAK**

16:05 **THE FUTURE** (2x30min)

Lecture – Japan 2011
lecturer: Kengo Kuma & Associates
Balázs Bognár
Rebuilding of Devecser, Kolontár: 2010-11
lecturer: Attila Turi, Triskell Kft.
Tamás Perényi DLA, BME
Gábor Martin, MÉVMK

Day 2. (Sunday) **JOURNEY** (7h)

8:00 Departure ~15:00 Arrival TUB,„K”Building
Devecser, Kolontár, guide: Attila Turi

M

A

R

G

O

R

P

A Kós Károly Egyesülés és a Vándoriskola kiállítása a természeti és ipari katasztrófák utáni újjáépítésekről, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

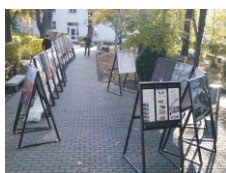
A kiállítás anyaga: fotók, leírások interjúk, életképek katasztrófákról -(a beregi és felsőzsolcai árvizekről, a kolontári vörösiszap katasztrófáról valamint több külföldi tragédiáról)- és az utánuk sarjadó új életről, új városokról, új falvakról.

Az állványrendszer az új házakat - új életet, a zsákok a katasztrófák elleni védekezést hivatottak szimbolizálni, a tablók maguk a tények.

*Kós Károly Egyesülés and Vándoriskola present:
Exhibition About Rebuilding After Natural and Industrial
Disasters with the sponsorship of National Cultural Fund*

*The exhibition: photos, descriptions, interviews about
disasters (floods in Bereg and Felsőzsolca, the Ajka
alumina sludge and
many natural or industrial disasters outside Hungary) and
life after them. New lives, new towns, new villages. The
stands represent
the new houses new lives, the sandbags stand for the
safeguard. The pictures are the facts themselves.*

Budapest, MOME
október 28. - november 11.

Zalaegerszeg, Dísz tér
október 14. - 28.

Devecser, Újjáépített Terület
október 4. - 13.

Sopron, Ny-M.országi Egyetem
szeptember 26. - október 4.

Pécs, Művészetek háza
szeptember 12. - 26.

Ópusztaszer Történelmi Emlékpark
szeptember 5. - 12.

Nyíregyházi Állatkert
augusztus 23. - szeptember 4.

Budai Vár, Mesterségek Ünnepe
augusztus 17. - 22.

Szent István Bazilika Lovagterme
július 29. - augusztus 17.

A KIÁLLÍTÁS ÚTJA

a Katasztrófavédelmi Tudományos Tanács elnöke, a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsának tagja, valamint a MTA Jövőkutató Bizottságának Köztisztületi tagja
Head of Scientific Board of Disaster Recovery, member of Scientific Board at Ministry of Home Affairs, member of MTA Future Research Comitee

előadás címe

Az előadásban feldolgozásra kerültek az elmúlt évtizedben bekövetkezett legsúlyosabb és legnagyobb károkkal járó hazai katasztrófák felszámolásának tapasztalatai.

A 2001. évi beregi árvíz, a 2006-os árvizek, valamint a 2010-ben történt vörösiszap- katasztrófa következményeinek felszámolása során szerzett tapasztalatok lehetővé tették az újjáépítés és helyreállítás feladatainak újragondolását, hatékonyabbá, szervezettebbé tételét.

A tapasztalatok hatására szükségessé vált a katasztrófavédelem reagálása, ami a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényben csúcsozott ki.

Ez leszabályozza - egyebek mellett - az újjáépítéssel kapcsolatos korábbi anomáliákat, valamint az önkormányzatok, a katasztrófavédelem és a résztvevő szervek helyét, szerepét ezen tevékenység során.

A katasztrófavédelem, mint supervisor szervezet az újjáépítésben: Veszélyhelyzet – Helyreállítás, újjáépítés – Megelőzés állandó körforgása. A Magyar Kormánynak nincs jogszabályon alapuló kötelezettsége a bekövetkezett katasztrófákat követően, de gyakran nyújtott eseti, önkéntes támogatást a kárt szenvedett lakosok megsegítése érdekében, illetve hozzájárult a rehabilitációhoz és az elemi lakhatási feltételek megteremtéséhez.

A komplett újjáépítés folyamatában egy magasabb életszínvonal eléréséhez gazdasági szempontokat és építészeti véleményeket kell összevetni. A szerteágazó tulajdonviszonyok és rövid határidő miatt számolni kell előre feszültséggel és jogorvoslatokkal is.

Az Újjáépítési és Helyreállítási Operatív Törzs feladata összehangolni a jogi munkacsoport, beszállítók, építészek, karitatív szervezetek és vállalkozók közös munkáját a cél érdekében.

Így áll össze a Katasztrófavédelem feladatköre: koordináció, ellenőrzés, szereplők kijelölése, kivizsgálás, feladatok kiosztása, tájékoztatás, határidők felállítás és betartása.

Új szabályozás született 2011-ben az elvégzendő feladatok gyors és hatékony ügyintézéséhez, melynek értelmében a katasztrófa károsító hatása által érintett területre vészhelyzet hirdethető ki, rendkívüli intézkedések vehetők be. A munkálatokat a helyszíni műveletirányító vezeti, akit a Megyei Védelmi Bizottság elnöke nevez ki a katasztrófavédelmi elnök-helyettes javaslatára. A végrehajtási rendeletben továbbá szerepel, hogy nem engedélyezhető a megsemmisült épület újjáépítése olyan helyen, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa bekövetkeztének lehetősége fokozottan fennáll!

Szűcs Endre

név / name

építész, a Kós Károly Egyesülés tagja.

architect, member of Kós Károly Association

A természeti katasztrófák utáni újjáépítések magyarországi múltjáról.

előadás címe

Bármilyen furcsának is tűnik első hallásra a gondolat, a halálhörgés, siralom kísérette katasztrófáknak, az épített, és szerzett értékek, az emberi élet elpusztulása mellett, hosszútávon mégis lehet pozitív hozadéka is.

Az épületállományban legtöbbször az pusztul el, ami rossz helyre épült, érzékeny, vagy silány anyagokból készült.

A Kárpát –medence egy gyönyörű földrajzi, nemzetiségi és kulturális képződmény. Medence volta miatt viszont mindig ki volt téve a természeti csapásoknak, ugyanis a körülölelő hegyekről a vizek mindig ide folytak, és ha ebből sok volt, a medence túlcsordult.

De nemcsak vizek folytak erre a varázslatos tájra, hanem - Európában középtájt elhelyezkedő volta miatt – minden irányból, fegyverrel és égő fáklyákkal száguldozó idegen hordák is gyakorta ide özönlöttek.

A beregi, borsodi, devecseri és kolontári katasztrófák kapcsán kíséreltem meg ebben a kis előadásban a hazai, történelmi előzményeket áttekinteni.

Négy települést választottam, azzal a megjegyzéssel, hogy - az előbb említett okokból - számtalan településünk történetében az egységes utcaképek kialakulását valami katasztrófa előzte meg.

Az első, az erdélyi Torockó. Szomorúan szép történelmünk egy jellegzetes kis modellje. Honfoglaló magyarjaink szállásterülete 895-től. A románok a XIII. században érkeznek III. András királyunk betelepítései nyomán. Aztán jön a tatárjárás, majd az 1700-as évek elején Rabutin habsburg generális rendez vérfürdőt a faluban. Pár évtizeddel később Horea román parasztjai perzselik fel a környéket.

1870-ben tűzvész pusztít Torockón. Leég a Felső piacsor 40 háza. Könnyen gyulladtak meg, mert kémény nélküli faházak voltak. Az újjáépítés során már kőből építenek, hasonló nagyságú és stílusú, városias házakat.

A jelenleg látható, konzervált állapot az 1990-es években készült a Magyar Államnak és Furu Árpán kolozsvári építész remek munkájának köszönhetően.

Hollókö Magyarországon egyetlen olyan faluja, amely szerepel az UNESCO világörökségi listáján. Története a XIII: századra nyúlik vissza. A törökidő után elnéptelenedik, de a XVIII. században már nemes községként szerepel a nyilvántartásokban. A XIX. század derekától szőlőművelés folyik a várral szembeni dombon.

A településen többször pusztított tűzvész, mivel a házakat fából építették, alapozás nélkül, és könnyen gyulladó zsupptetővel fedték, a szabad tűzhelyek felett pedig kémény helyett füstlyukakon távozott az égéstermék.

Az 1909-es nagy tűzvész jelentette a fordulópontot: az immár vályogfalú házakat kőalapra emelték és a tetőket cseréppel fedték. Az újonnan épített házak formájukban megtartották az eredeti csonkakontyos, szoknyatető, füstlyukas kialakításukat. Pincéik ajtajával és a főhomlokzati két ablakkal bájos „emberarcukkal”, néznek az Ófalu főutcájára.

A somogyi dombok között eldugott zsákfalut egy patak szeli ketté, helyet adva két partján egy-egy utcának. Somogydöröcskén vagyunk.

Ezt - a sokak által talán nem ismert - falucskát választottam végezetül, a számtalan közül, mely szintén egy természeti katasztrófának köszönheti újjászületését, egységes, harmonikus faluképét.

A változatoság kedvéért itt földcsuszamlás történt 1876-ban. Ennek kapcsán vált lehetővé, az elpusztult házak helyett újak építése a falu és a környék mesteremberei kezemunkájának köszönhetően.

Az 1879 -es nagyárvíz nemcsak Szeged, hanem a magyarországi katasztrófatörténetek egyik legszomorúbb, egyben a legjelentősebb változásokat eredményező esete. Ezért gondoltam – jóllehet Szeged hazai viszonylatban nagyváros - egy ilyen példát is bemutatni.

A XIX. század folyamán a Tisza felső folyásánál a módosabb nemesi vármegyék átmetszésekkel, töltésekkel meggyorsították a víz lefolyását. Ez a szabályozás a déli részeken nem történt meg. 1878 karácsonya óta Szeged rettegésben élt. A dráma be is következett egy év múlva, mikor a várostól 20 kilométerre, északra Petresnél a víz átszakította a gátat. Valósággal háttámadta a települést, a felkerekedett szélvihartól is erősítve gonoszágát.

5458 ház összeomlott, mindössze 265 maradt. 60.000 ember vált hajléktalanná.

Szerencsére a belváros kőből-téglából épített műemlékei megmenekültek. 5 nap múlva megérkezik Ferenc József császár Tisza Kálmán miniszterelnök társaságában és különös támogatásukat helyezik kilátásba. A világ szinte minden részéről jelentős segítség érkezik. Tisza Lajos királyi biztos és Lechner Lajos építész vezetésével azonnal megkezdődik a helyreállítás.

Alig négy év leforgása alatt Szeged szebb lett, mint valaha. Múltjának romantikus színfoltjait ugyan még ma is sajnáljuk, de tagadhatatlan, hogy a girbegurba keskeny utcák helyén egy körutas-sugárutas, rakparttal rendelkező, a kor európai színvonalára emelkedő város keletkezett. Lechner Lajos mintegy húszféle mintatervvel szabályozta a háztípusok anyagát, alaprajzát, homlokzatait.

A mintatervekben megszabottaknál jobbat mindenkinek, de egyszerűbbet senkinek nem volt szabad építenie. Számos középület felépítésére (Szegedi Nemzeti Színház, Törvényszéki palota, Posta) és felújítására

(Városháza, piarista Gimnázium) került sor.

Számos magyarországi példáról lehetne még beszélni (pl. a gyöngyösi nagytűzvész) de úgy gondolom, hogy egy rövid előadás keretében ez inkább felsorolás - szerű lenne. Talán emlékezetesebb marad így ennek a négy példának az emléke.

Budapest, 2011 Mindszent hava

Szűcs Endre

title of lecture

On the past of reconstructions after natural disasters in Hungary

It may sound strange at the first hearing, but disasters followed by death rattle and misery, beside the destruction of the built and acquired values, end of human lives, can have positive effects on long term.

Considering the buildings in most cases those are destroyed, that were built on the wrong place, fragile or was made of poor substance.

The Carpathian –basin is a beautiful geographical, national and cultural phenomena. Due to being a basin however it has always had the risk to suffer natural disasters, since the waters from the surrounding mountains flew down here and if we had too much of it, the basin got flooded.

Not only waters flew to this magic land, but also –because of its central position in Europe- galloping, strange hordes with weapons and burning torches from all directions often invaded us.

I have chosen 4 settlements, with the notice, that –because of the above mentioned reasons- a kind of a disaster had happened before the homogenous street image in the history of our several settlements.

Torockó in Transylvania is a characteristic example of our sadly beautiful history. After Tartar ,Habsburg ,Roman massacres fire swept there in 1870. Due to this nice houses can still be seen in the Upper Market.

Hollókő was destroyed by fire in 1909. The tiled-roofed houses built of stones created such a lovely settlement, that it is justly added to the UNESCO's list of world heritage.

The hidden village Somogydöröcske among the hills of Somogy was rebuilt after the landslide in 1876 and thanks to it now there is a harmonic street image.

The 1879 great flood is one of the most tragic case in the history of not only Szeged, but also in Hungary's disaster history and the case that caused the most significant changes at the same time. That's why I meant –however Szeged is a relatively big town- to give such an example.

Dugonics utca a mentés utolsó napjaiban 1879.

Graziano Lucchi

név / name

A STAVA 1985 Alapítvány elnöke. Több az 1985-ben Stavanál történt katasztrófával kapcsolatos könyv, kiadvány és film szerzője vagy munkatársa.

Head of STAVA 1985 Foundation. Author of many books and publications on the disaster in 1985, Stava.

A Stava völgyi katasztrófa

előadás címe

Kialakulása, okok, felelősség – a lakóterület sárlavina okozta újjáépítése és erkölcsi újjászületése

1985. július 19-én, egy pénteki napon 12-kor közel 180000 m³ sárlavina zúdult Stava völgyére, közel a Trento körzetében lévő Fiemme völgyhöz (Észak-Olaszország) 90 km-es óránkénti sebességgel.

A sár elsodort erdőket, házakat, hoteleket, hidakat, farmokat és műhelyeket. Mindenkit, aki szerencsétlenségére a 4.2 km-es útvonalon tartózkodott váratlanul ért az utána érkező sárlavina, ami kb. 3 perc alatt ért le az Avisio folyóhoz. 268 ember veszítette életét.

A katasztrófát az okozta, hogy a Prestavel hegységben lévő fluorit bánya és még más – a területen és Lombardiában található bánya salakanyagát tározó hátsó gát átszakadt. A salak halmozódott húsz éven át két salaktározóban, egyik a másira épülve, Stava és Tesero falvak fölött, 1334 m-es tengerszint fölötti magasságon.

10 embert ítél el a legfelsőbb Bíróság 1992-ben a Stava-i több ember életét követelő természeti katasztrófa okozásának vétsége miatt és megállapította, hogy a katasztrófa igazi oka a rövidlátó nyereség-orientált döntésekben található, melyeket a bánya működtetéséért felelős cégek hoztak, ehhez járulva megengedhetetlen hiányosságok néhány köztisztviselő részéről, akik teljes mértékben figyelmen kívül hagyták a közbiztonság kérdését.

Graziano Lucchi elvesztette mindkét szülőjét a katasztrófában. Ő az elnöke annak az egyesületnek, amelyet a Stava völgyi katasztrófa áldozatainak rokonai hoztak létre azért, hogy megőrizze a 268 férfi, nő és gyermek emlékét, akik életüket veszítették a Stava völgyi katasztrófában 1985. július 19-én.

A Stava 1985 alapítvány tevékenysége sokoldalú és konstruktív. Messze túl azon, hogy hangját hallatja az igazságtalanság ellen, elsődleges célja, hogy a tudatosságot és felelősségrevonhatóságot erősítse, javítsa az irányelvek gyakorlását és a korrekt magatartást.

Míg vizsgálja a társadalom és környezet közötti kapcsolatot általában véve, mindvégig fókuszált marad a műszaki szerkezetek, földterületek és víz problémáinak felelősségteljes irányítására.

Graziano Lucchi beszélni fog a Stava völgyi katasztrófa kialakulásáról, okairól, a felelősségről, hatásairól, az újjáépítésről, a Stava 1985 alapítvány munkájáról, valamint Tesero lakóközösségének és a Stava völgyi túlélők erkölcsi újjászületéséről.

Genesis, causes and responsibilities - The reconstruction and moral rebirth of the community struck by the disastrous mudslide

It was 12 hours 22' 52" on Friday 19th July 1985 when nearly 180,000 cubic metres of mud flowed across the Stava Valley, close to the Fiemme Valley in Trento district (northern Italy) at a speed of 90 km/h.

The mud swept away woods, houses, hotels, bridges, farms and workshops. It took by surprise anyone who was unlucky enough to find him/herself within the 4.2 km route that the mudslide followed in about 3 minutes before stopping at the River Avisio. 268 people were killed.

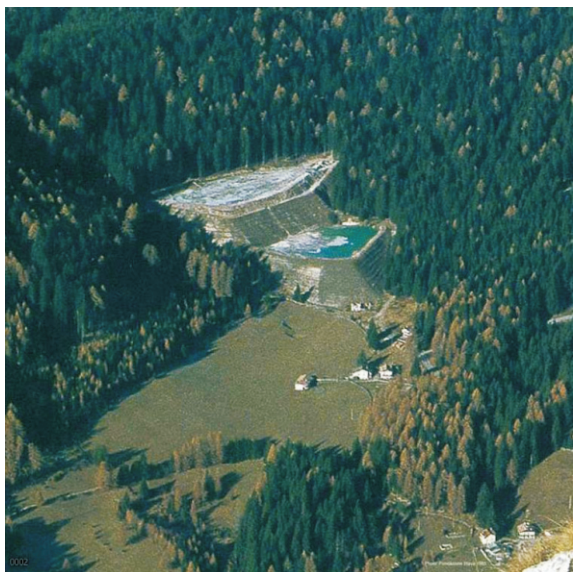
The disaster was caused by the collapse of the tailings dams containing residues of fluorite extracted in a mine located on the flanks of the Prestavel mountain and from other mines located in the region and in Lombardy. The residues had piled up for over 20 years in two tailings dams built, one on top of the other, above the hamlet of Stava and the village of Tesero, at an altitude of 1334 metres above sea level.

The criminal trial for the Stava catastrophe was concluded in 1992 with a verdict by the Italian Supreme Court, which convicted ten people of culpable disaster and multiple manslaughter and which established that the real causes of this catastrophic event were to be found in the short-sighted savings-oriented decisions made by the companies responsible for the mine's management, accompanied by the criminal shortcomings of some public officials who totally ignored their responsibilities for public safety protection.

Graziano Lucchi lost both his parents in this disaster. He is the chairman of the Association of the relatives of the Victims of the Stava Valley and of the Stava 1985 Foundation (charity). The latter was founded by the relatives of the Victims in order to keep alive the memory of the 268 men, women and children who lost their lives in the 19th July 1985 catastrophe in the Stava Valley.

The activities of the Stava 1985 Foundation are manifold and constructive. Far from simply screaming against injustice, they aim first and foremost at developing consciousness and accountability and improving policy practices and correct behaviour. While reflecting on the relationships between society and the environment in general, at the same time they remain focused on the issue of responsible management of engineering structures, territory and water.

Graziano Lucchi will talk about the genesis, causes and responsibilities of the Stava Valley disaster, its aftermath, the material reconstruction, the activities of the Stava 1985 Foundation and the moral rebirth of the Tesero community and the Stava Valley survivors.

Mányi István

név / name

építész, a Mányi Stúdió alapítója. Irodájával részt vett a Beregi árvízi újjáépítésekben.
architect, founder of Mányi Studio. Has taken part in the reconstructions after the floods in Bereg.

Bereg újjáépítése 2001

előadás címe

2001. március elején két nap alatt a vízgyűjtő területén lezúduló csapadék hatására 6 métert emelkedett a Tisza vízszintje. A töltések nem bírták az óriási nyomást és a víztömeg március 6-án 1330-kor Tivadarnál, egy órával később Tarpánál átszakította a töltést.

Bereg víz alá került.

215 ház órák alatt összedőlt, 693 megrogyott, 1200 ház állapota veszélyessé vált, 53 településen további 3500 épület károsodott.

November végére 5000 család költözhetett vissza otthonába, közöttük 736-an az összeomlott épületek helyére épített új családi házaikba. A károk elhárítását, a települések megújítását kormányhatározat alapján a költségvetés finanszírozta. Segített az egész ország.

Az árvíz utáni újjáépítés ajánlott terveit a 2001. április 5-én a Megyei Önkormányzatnál összehívott zsűri választotta ki.

A cél az volt, hogy az újjáépítési program végrehajtásához építészeti arculatot, nagyságrendeket és műszaki tartalmat meghatározó alaptervek álljanak rendelkezésre.

Lényegyet érintő kérdés, hogy ezek a tervek egy központi szervezett program keretében miképpen honosíthatóak az esetenként változó környezetben.

Az adaptációs tervezésnek a helyi szabályozási előírások, a táji, környezeti, építészeti hagyományok érvényre juttatása mellett a helyszíni, telepítési feladatokat kellett elvégeznie.

Az ajánlott tervek közül a károsultak jogosultságuk alapján választották ki azt a megoldást, amelyiket a legkedvezőbbnek ítélték.

Jánd és Gulács településeken Turi Attila, Tarpán Mányi István, Tákoson Zsigmond László látott el főépítési feladatokat.

A legjelentősebb károkat szenvedő településeken az építésztervezők állandó ügyeletet tartottak és segítettek a károsultakat a legmegfelelőbb terv kiválasztásában, majd biztosították a mindennapi helyszíni tervezői művezetést.

A kivitelezés időszakában az érintett települések főépítészei támogatták azokat a személyhez kötődő módosítási igényeket, amelyek nem csorbították az építészeti karaktert és többletköltség nélkül teljesíthetőek voltak.

Értékes építészeti jegyeket viselő összeomlott házaknál az új épületen az azon a helyen állt, eredeti homlokzatokat örökítettük.

Az ajánlott tervek minden településen építhetőek voltak, de az adaptáló építész fontos feladata volt az ottani építési hagyományok felkarolása és átültetése.

A telepítés feladatkörén belül foglalkoztunk a beépítés, a talaj - talajvíz viszonyok, az alapozás és a közműellátottság vizsgálatával.

Az építési telkek víz – gáz – csatorna - elektromos energia és távbeszélő-hálózati ellátottsággal rendelkeztek. Ezek csatlakozásainak, bekötéseinek megajánlása az esetenként változó méretekkkel a vállalkozó feladatát képezte.

Az engedélyezési eljárás szakaszosan történt. Kivitelezés csak jogerős építési engedély birtokában indulhatott.

A súlyosan megsérült, összeomlott épületek bontását követően az új épületeket az elbontottak helyével egyezően telepítettük, alapul véve az oldalhatár, az előkertek megoldásait, az utcaképek történetileg kialakult ritmusát.

A telepítésnél lényeges követelményként érvényesült az ár- és belvízviszonyok kiértékelése. Ez határozta meg a lakás padlószintje kiemelésének mértékét, amely a telek szintje fölött, min. 60 cm értékkel határoztuk meg. Hullámtérben vagy rendszeresen elöntött területeken új épület nem épült.

Az igényjogosultság kizárólag a házak nettó alapterületére vonatkozott, de ezt meghaladóan valamennyi új épület korszerű komforttal készült el. /Szigetelések, jó hőszigetelési értékű falazatok és nyílászárók, fürdőszoba, gázüzemű radiátoros fűtés, tárolásra méretezett fűdések, stb./

Minden házban 2 db hagyományos tüzelésre méretezett kémény is épült.

A kismértékben károsult, még felújítható épületekhez egyedi statikai szakvélemény készült és a továbbiakban ez határozta meg a felújítás tartalmát. Tarpán Szabó Balázs statikus tervező közel 300 dokumentált szakvéleményt készített.

Létezett egy határ az újjáépítendő és felújítandó épületek mezsgyéjén és ez a határvonal érzékenyen érintett személyes érdekeket. Ezek a döntések testületi döntések voltak és a kárelhárítás legérzékenyebb pontját érintették.

Sokan sérelemként élték meg ezt, de nem kevesen voltak akik jogosultságuk ellenére nem igényeltek új épületet, sőt olyan eset is volt, hogy valaki úgy ragaszkodott az elei által épített régi, családi portához, hogy a felújítást is maga végezte el.

Volt olyan súlyosan sérült ház, amelyet gazdája / gazdasszonya a szokásrenddel élve húsvétra kijavított, újratapasztott és meszelt, mintha mi sem történt volna. A szerkezeti megerősítéseket azonban ezeken a házakon is el kellett végezni.

A Tarpai példából kiindulva az Építészmérnöki Kar Épületszerkezetek Tanszéke bevonásával közös szakvéleményt készítettünk a vályogfal szerkezetek kijavítási munkáihoz, és a meglévő épületek padlószerkezeteinek rétegfelépítéséhez, Pattantyús Ádám professzor és Lányi Erzsébet docens közreműködésével. A szakvéleményeket általános érvénnyel közrebocsátottuk.

Ezek eredője az, hogy a vályogfalakat idegen anyagokkal pótolni és a padlószerkezeteket hagyományosan szigetelni nem szabad. A rétegesen fejtett bazaltkőből, sárba rakott alapokat átfűrészeléssel szigetelni technikailag nem lehet. Ilyen esetben a belső terek hagyományos szigetelése a belső párákicsapódások miatt a vályogfal roskadásos tönkremenetelét fokozza. Általános megoldásként 30 cm kulékavics talajcsere történt, szűrőbeton takarással, párnafák közötti homoktöltéssel és viaszolt hajópadlóval. Kapilláris vízfelszívódás így nem tud kialakulni és a padlószerkezet természetes módon szellőzik. A hajópadló lakkozása ebben a rétegfelépítésben tilos.

Az építés – felújítás időszakát a kárt szenvedett emberek a szomszédságnál, rokonoknál, középületekben és / vagy a saját portán felállított katonai sátrakban vészelték át.

Az újjáépítés során kötött barátságok ma is élnek.

A kormányhatározat külön keretet biztosított a műemlékek helyreállítására. E program keretében lakóházak, iskolák, templomok rekonstrukciójára került sor.

Befejező műveletként megtörtént a közlekedési hálózat teljes megújítása.

The level of the Tisza rose with six meters in two days due to the rainfall on the drainage area in early March 2001. The embankment couldn't resist the huge pressure and the body of water broke through the embankment at 1.30 p.m on 6 March in Tivadar, one hour later in Tarpa.

Bereg got under water.

215 houses collapsed in hours, 693 ones damaged, the condition of 120 houses became life threatening, 3500 further buildings in 53 settlements got damaged.

By the end of Nov. 5000 families could move back in their homes, 736 among them in their newly built houses on the plot of the collapsed ones.

Settling the damages, the reconstruction of the settlements were financed by the budget on the basis of government decree. The whole nation helped.

The proposed plans of the reconstruction after the flood were chosen by the jury at the County Government on 5 Apr. 2001.

The aim was to provide such basic plans, that contain architectural image, numbers and technical terms to carry out the program.

The point was to enable these centre-organized plans to work in different environment.

The adaptational planning had to fulfill not only the local regulatory rules, apply the tradition of the landscape, environment and architecture, but local settling tasks as well.

The victims could select the best of the possible plans by their eligibility.

A.T. in Mánd, I. M. in Tarpa and L. Zs. in Tákos fulfilled the tasks as senior architects.

The architects were on permanent duty on the settlements having suffered the most significant damages and helped the victims to choose the best plan, then they provided the daily local planning supervision.

At collapsed houses having valuable architectural features we bequeathed the original facade.

The local architectural traditions were taken in consideration and adopted.

The scope of duties of the deployment involved the monitoring of the ground, ground-water conditions, foundation and utility supply.

The building sites had water-gas-drain-electricity supply. The commandation of the accession, fixing was the task of the contractor. The authorization process went in stages, the construction was only permitted having the legally binding building permit. The new buildings were built correspondingly with the collapsed & damaged ones, paying attention to the borders, front gardens, street image etc.

Flood and inland-water conditions were also very important in connection with the heightening of the ground level, which was defined to be min. 60 cm.

The right for the claim concerned only the net ground space, but above this all the modern conveniences were built. Two chimneys were built in every house.

B. Sz. T. structural engineer made ~ 300 documented expert's individual report on the less damaged houses.

Many people got hurt, 'cos there was a line between to be restored and renovated, but these were corporative decisions.

However a few people didn't claim new buildings /they could have/, what's more someone did the reconstruction himself on emotional reasons.

Based on the examples in Tarpa the Dep. of the Building Structure on the Faculty of Architecture was involved in the corporate work to prepare expert opinion on the mending of adobe wall structures & layers of the floor structure in extant buildings, cooperating with Prof. Á.L. & reader E.L. They were given out.

The idea was that adobe walls mustn't be supplemented with other material & the floor structure traditionally insulated. The quarried in layers basalt foundations put into mud can't be technically insulated by cutting it through. In this case the traditional insulation of the inner spaces due to the vapour aggregation causes damages in the adobe walls. As a general solution there was a floor replacement with 30 cm kulé? pebbles, covered by filtering concrete, completed with sand filled in the bolster & waxed wood floor. Capillary water absorption can't evolve & the floor str. can air naturally. No floor waxing. During the reconstruction victims survived at neighbours, relatives, public buildings. Government decree came out to restore the monuments. Houses, schools, churches got restored. Finally the net of transport got totally renewed.

Építész, a GRAFT építésziroda alapító tagja, a Katrina hurrikán utáni újjáépítések alatt a Pink Project kidolgozásának résztvevője

Architect, Founding member of GRAFT.

Designer of the Pink Project in New Orleans

after hurricane Katrina

Ösztönzés egy kockázati kultúra irányába

„Nem kell megtanulnod, amit megtanultál” (Yoda).

Ne lineáris, rögtönzött ülésekre, a kontrol elvesztésére és annak kultúrájára ösztönözzünk, hogy felfedezzük, hanem arra, hogy mi rejlik azokban a sötét foltokban, amiket nem tudunk meglátni. A félreértésnek ezek a pillanatai egy utazást jelentenek mindenféle egyidejű tanon át, amely magába olvaszt valamilyen dogmát, és provokálja a kiszámíthatatlant.

A foglalkozásunkat tekintve, egy önálló, néha elszigetelt koncepciót lát arra vonatkozóan, hogy mit tud tenni egy építész az építőipar keretein belül. Amikor megnézzük reggel egy újság első oldalát, megláthatjuk azt, amit mi, mint építészek tehetünk. Mint emberek kialakíthatjuk saját ambícióinkat, megfigyelhetjük a világot és annak állandó jellegű hiányosságait, egyben meghallhatjuk a tettere hívó szót: vállalhatjuk annak a felelősségét, hogy belépünk és felépítjük a saját napirendünket, ami segít majd megoldani a tisztán az építésen túlnyúló problémáinkat. Szélesebb skálában tudjuk áttekinteni az életet, meg tudjuk érteni, és válaszolni tudunk a globális problémákra, emellett hozzá tudunk kezdeni olyan helyi szintű tevékenységeinkhez is, melyek része életünknek és munkánknak. Amikor meglátogattuk Oscar Niemeyer Riód de Janeiroban 2010-ben, azt mondta nekünk, hogy részére „az építészet nem csak minden, hanem jelenti magát az életet, a családot, a barátságokat és annak a tisztességtelen világnak a megváltoztatását, amelyben élünk.”

Az építészet része a világunk kiegészítő rendszerének. Nem gondolhatjuk, hogy azok az alkotásaink, melyek kívül esnek a paraméterek sokféleségén, meghatározzák a létünket. Korlátozasként vagy teherként érzékelhetőek, mi mégis azt választjuk, hogy magunkhoz ragadjuk és imádunk benne részt vállalni. Ha sokszor elolvassunk valamit, amit minden alkalommal élvezünk esztétikailag, az nem tesz bennünket közömbössé a világunk dolgai iránt. Mint egy nagyobb társadalom tagjai, erősen érdeklődünk a helyi politika iránt, ösztönöznek bennünket az arab tavasz eseményei, motivál Albert Schweizer önzetlensége és az élet iránti tisztelete. Alapvető vágyunk, hogy segítsünk, és hogy visszaadjuk egy részét annak a szerencsének, amelyet az életben élveztünk.

Mi, mint építészek, azt tanultuk, hogy egy alkotó folyamatban felmerülő komplex problémákat oldjunk meg, vagyis hogy számtalan belső és külső hatást integráljunk és kezeljünk. Egy város, egy ház, vagy egy új termék megtervezése egy sokoldalú jobbitáson át történt utazás eredménye.

Nem sokkal azután, hogy átéltek azt a borzalmas pusztítást, melyet a Katrina hurrikán végzett New Orleansban, és láttuk a fájdalmasan lassú újjáépítést azonnal a fedélzetre siettünk, amikor is megkért bennünket Brad Pitt, hogy lépünk be a szervezetébe, melynek célja az volt, hogy újjáépítse a Lower Ninth Ward-ot a térség leginkább sújtott területét. A Make It Right Foundation (Tégy Jót Alapítvány), melyet eredetileg Brad, GRAFT Bill McDonough és Tom Darden II és III Cherokee-ból indított útjára, mintegy katalizátora volt annak, ahogyan újjá lehet majd építeni a Lower Ninth Wardot egy szomszédos terület felépítésével, melyre olyan egészséges és biztonságos otthonokat építettek, amiknek a felépítésére a Cradle to Cradle (bölcstől bölcsőig) gondolkodásmód ösztönzött, melynek esetében a tervezés magas szintű minőségén volt a hangsúly, mindemellett pedig a közösségi kultúra szellemének megőrzésén.

Miután átszakadtak azok a védőgátak, melyek a Lower Ninth Ward-ot védelmezték, házakat tépett le a vízár az alapjaikról, háztömböket döntött háztömbökre így fosztva meg egész közösségeket otthonuktól. Felismertük, hogy ezen a területen magas a lakástulajdonosok százalékos aránya, ami egyedülálló lehetőséget nyújtott egy új építészeti elképzelés megvalósítására. És ekkor arra az elhatározásra jutottunk, hogy segítünk a közösségnek az otthonaik újjáépítésében. Azt akartuk, hogy a Make It Right, ami magánkezdeményezés volt, váljék egy olyan széles skálájú kísérletté, amely ösztönző erővel hathatna más térségekre is. Az elképzelés nagyon egyszerű volt. Több, mint 20 építész, néhányan az említett térségből valók, köztük nemzetközi szupersztárokat választottunk ki arra, hogy olyan tartós, olcsó, biztonságos egy családok házakat tervezzenek, melyek a helyi építészeti kultúrán alapulnak, amit pedig alapos kutatás és a közösséggel folytatott eszmecsere alapján derítettünk fel. Minden egyes háztulajdonos segítségét igénybe vette az alapítvány, akik vissza akartak térni és újra akarták építeni korábbi házukat azért, hogy derítsenek fel olyan pénzügyi forrásokat, melyeket a kormány és a nem kormányhoz tartozó ügynökségek biztosítottak. Az építés költségei és a kormány, valamint a magánalapítványok által felajánlott pénzügyi segítség

között széles szakadék tátongott, melyet a Make It Right Foundation-tól kapott vissza nem térítendő kölcsön hidalta át. Ezek után az első komplex adminisztratív és fiskális lépések után lehetővé vált, hogy 20 különböző terv között válasszanak a tulajdonosok. Nem akadémikus döntés határozta meg a új házak „kinézetét”, hanem a háztulajdonosok igazi népszavazása. 2011-ig 80 család tudott beköltözni az új otthonába, és most is ott élnek biztonságban tartásra épített, nem drága és szép házaikban. De ezzel még nem teljes a kirakós játék, mivel csak a házak tisztán az újraépítése nem hozza még magával egy működő közösség megszületését.

Azóta, hogy azt tűztük ki, hogy jótékonyági projekteket támogatunk, lehetőségeink egy részével besegítettünk egy Hospital Project-ba Addis Ababában a Global Health Committee (Globális Egészségügyi Bizottság), az International Children Camp a (Nemzetközi Gyermektábor) munkájába, az utóbbit Németországban élő, komolyan beteg gyermekeknek alapították, és világméretű konzultációt folytatunk betegségek ellen küzdő projektek létrehozásakor. Elkezdtünk részt venni a helyi politikában, részt vettünk a helyi, a város belső életét illető vitákban, melyeket komolyan vettünk. Rájöttünk, hogy néhány esetben gyümölcsözőbb és kreatívabb, ha egy mozgalmat alulról indítunk el azáltal, hogy felébresztjük a köztudatot, majd felülről, olykor kanyargós politikai csatornákon át végrehajtatjuk a szükséges változtatásokat.

"You must unlearn what you have learned" (Yoda).

We are nurturing a culture of non-linear jam sessions, of loosing control and discovering what lies in the blind spot where we cannot see. These moments of misunderstanding, a journey through the sum of all simultaneous perceptions melts any dogma and provokes the unpredictable.

Looking at our profession you normally see an autonomous, sometimes isolated concept of what architects can do within the framework of the building industry. When we look at the front-page of a newspaper in the morning we can see what we, as architects should do. As humans we can create our own ambitions, observe the world and its continuous incompleteness and hear a call for action: we can take on the responsibility to step in and build our own agenda that will participate in the solution of problems beyond the pure object of a building. We can look at life at a larger scale, understand and address global issues, and start acting on the local level that is accessible to us and our work. When we visited Oscar Niemeyer in Rio de Janeiro in 2010 he told us that for him "architecture is not everything, but that life is about family, friendships and to change the unfair world we live in."

Architecture is part of the synergetic system of our world. We cannot think our creations outside of the manifoldness of parameters that define our being. This can be perceived as a restriction or burden, but we chose to see it as something we can tackle and we love to engage in. The multiple readings that we so much enjoy in aesthetic experiences do not make us indifferent to the dealings of this world. As members of a larger society we are strongly interested in local politics, are inspired by the courage of the Arab Spring, we are motivated by the selflessness of an Albert Schweizer and his reverence for life. Helping out and giving back a portion of the good luck we have enjoyed in life is a basic desire for us.

We are trained as architects to solve complex problems in a creative process that is able to integrate and manage countless internal and external influences. The design of a city, a house, or a new product is the result of a journey through multifaceted optimizations. .

Shocked by the horrible devastation of New Orleans after Hurricane Katrina and the painstakingly slow recovery, we were immediately on board, when we were asked by Brad Pitt to become part of his organization with the goal to rebuild the Lower Ninth Ward, the hardest hit area of the region. The mission of the Make It Right Foundation, initially started by Brad, GRAFT Bill McDonough and Tom Darden II and III from Cherokee is to be a catalyst for redevelopment of the Lower ninth Ward, by building a neighborhood comprised of a safe and healthy homes that are inspired by Cradle to Cradle thinking, with an emphasis on a high quality of design, while preserving the spirit of the community's culture.

After the levees broke that were protecting the Lower Ninth Ward, floodwater tore houses of their foundations erasing block upon block, leaving the entire community homeless. We realized that the area has a large percentage of homeownership, which constituted a unique opportunity for a new concept of rebuilding. At this point we made the decision to help with the rebuilding of the community. We wanted to turn Make It Right, which is a private-sector initiative, into a large-scale endeavor that could become an inspiration for other areas. The concept itself is very simple. Over 20 architects, some from the region, others international superstars, were selected to design sustainable, inexpensive, safe single-family houses, based on the local vernacular which was identified through research and community meetings. Each homeowner that was interested in returning and rebuilding their former home is assisted by the foundation to research the financial opportunities presented by government and non-government agencies. The financial gap between construction price and available governmental and personal funds would be closed through a forgivable loan from the Make It Right Foundation. After these first complex administrative and fiscal steps the owner could freely choose between over 20 designs. No academic jury decided the „look“ of the new neighborhood but a true popular vote by the homeowners themselves.

Till summer 2011 the first 80 families were able to return to their new homes, now living in their safe, sustainable, inexpensive and beautiful houses. But many more pieces of the puzzle still have to be created as the pure rebuilding of houses does not complete the birth to a functioning communit

Since then we have made it a goal to donate a portion of our abilities to pro bono projects. We are involved in a Hospital Project in Addis Ababa for the Global Health Committee, the International Children Camp for seriously ill children in Germany and are consulting worldwide in disaster relief projects. We started to be involved in local politics, using the press to create and enter the public discussion about issues in the city that we identified as important causes. We realized that in some cases it is more fruitful and satisfying to create a movement from the bottom, by raising public awareness, then to try to implement necessary changes from the top through the sometimes long winding political channels.

Hooper L. Brooks

név / name

A Prince's Foundation for the Built Environment
nemzetközi programigazgatója. Az alapítvány
részt vesz a földrengés utáni újjáépítésben
Haitin.

*International program director of the Prince's
Foundation for the Built Environment. The
foundation is taking part in the reconstruction
process in Haiti.*

Port-au-Prince történelmi belvárosának rekonstrukciója

előadás címe

Segítünk olyan lakó helyeket teremteni, ahol emberek élni szeretnének, már meglévő lakóövezetek és épületek fejlesztésén, valamint újak tervezésén, kivitelezésén és építésén keresztül.

Építőket, tervezőket, kivitelezőket és iparosokat oktatunk arra, hogy milyen módon építsenek jól, értékállóan. Szeretnénk biztosítani önöket arról, hogy lakónegyedeink pénzügyileg megvalósíthatóak, a helyi jellegzetességeket tükrözik, a természetes környezet megtartásán alapulnak, szakszerűen és szépen vannak megvalósítva.

Rólunk

The Prince's Környezetünk Beépítéséért elnevezésű Alapítvány - kutatja a lehetőségeket az emberek életminőségének javítására lakóövezetek rendbetételével és építésével, melyek szépek, időtállóak és egészségesek mind az ember, mind Földünk számára.

Reconstruction of Historic City Centre of Port-au-Prince

title of lecture

What we do

We help make places that people want to live in, both by improving existing communities and buildings and by helping plan, design and build new ones.

We teach developers, planners, designers and crafts people how to build well, with lasting value. And we try to ensure that our communities are financially viable, reflect local character, improve the natural environment and are built well and beautifully.

About Us

The Prince's Foundation for the Built Environment seeks to improve the quality of people's lives by helping to build and improve communities that are beautiful, long lasting and healthy for people and the planet.

The Prince's Foundation seeks to improve the quality of people's lives by helping to build and improve communities that are beautiful, long lasting and healthy for people and the planet. It is a not-for-profit organization established in 1998, based in London and operating internationally. It helps make places that people want to live in, both by improving existing communities and buildings and by helping plan, design and build new ones. It teaches developers, planners, designers and crafts people how to build well, with lasting value. And it tries to ensure that its communities are financially viable, reflect local character, improve the natural environment and are built well and beautifully.

The Prince's Foundation's uses an integrated approach based on a model called Community Capital:

Natural capital – aspects of a community that provide its foundations in the natural environment, including interfaces with nature, preservation or enhancement of significant environmental features or habitats, drainage and wetlands

Social Capital – aspects of a community that provide foundations for its social networks and environment, including health, culture, public services and amenities

Built Capital – aspects of a community that provide its foundations in the built environment, including architecture, urban form, energy management and infrastructure

Financial Capital – aspects of a community that provide its economic foundations and viability for investment, including access to capital, connections to market needs and a range of mixed uses

In addition to projects in the UK, The Prince's Foundation has worked or is working on projects in Haiti, Jamaica, the US, China, Galapagos, Sierra Leone and Afghanistan. It also has a range of educational programmes including: The Prince of Wales Summer School, an Masters of Science in Sustainable Urban Development with oxford University, a Masters in Sustainable Urban Development with the University of Wales (combined with its graduate fellow programme, The Prince of Wales Building Crafts Apprentice Programme in the UK, New Orleans and Jamaica.

The second two thirds of the presentation will describe the Haiti project and status of delivery.

In January 2010, a magnitude 7.0 earthquake struck Port-au-Prince, the capital of Haiti, reducing houses, businesses and public buildings to rubble. The Prince's Foundation for the Built Environment and Duany Plater-Zyberk and Company (DPZ) were given the unique opportunity by the Haitian authorities to participate in the reconstruction of the historic centre of Port-au-Prince. A masterplan titled Plan Centreville 2011 was the outcome offering scenarios for the rebuilding of the government ministries and associated infrastructure, a waterfront park and the commercial and residential blocks.

The Prince's Foundation and DPZ developed this plan using the charrette process of public consultation. This took place in early 2011 and involved intense design work alongside meetings with members of government, developers, residents and other stakeholders during several days. Through the charrette process, the detailed masterplan was developed based upon infrastructure set within blocks and bundled along corridors then connected to a natural wetlands filtration system along the waterfront. The plan involves a transport plan, with a new tram loop and has designs for the entire government infrastructure including new public buildings. Additionally, there is a detailed and, if adopted, binding design code to guide reconstruction. It recommends an implementation strategy, a proposed structure for a downtown redevelopment authority and delivery models for the private realm. The presentation will provide an overview of the plan and the process that led to it.

The new government has recently expressed interest in The Prince's Foundation taking the aspects of the plan forward, subject to further discussion, with particular interest in the idea of working with landowners, local architects and engineers to help build demonstration exemplar blocks. The presentation will provide some detail on this.

Rudolf Mihály

név / name

építész, a 2010-es Borsodi árvíz idején az egyik legerősebben érintett település, Felsőzsolca főépítésze. Irodájával oroszlánrészt vállalt az újjáépítések szervezésében, tervezésében.

Architect, working in Felsőzsolca – one of the most hit sites in the Borsod floods in 2010

Árvíz, újjáépítés majd bomlás Felsőzsolcán

előadás címe

Különös és kedves megtelepedési helynek számít minden mezsgye, az Alföld és a Hegyvidék találkozásánál. Felsőzsolca külterületén a bronzkori halmok a legkorábbi hírmondók erről. A két látható és kilenc beszántott hatalmas halomsír jelzi, hogy nem akárhik éltek ezen a vidéken. Az első, településünket megnevező írásos emlék egy adománylevél az 1200-as évekből. Az oklevél már itt jelzi, hogy Felsőzsolca és Miskolc határvonala élővíz-folyás: a Sajó és a Kis-Sajó (Bódva). Ezek a folyók időről időre változtatták medrüket vidékünkön, ahol már szétterültek és lelassultak felső folyásukhoz képest. Zsolca a régiségben Ónod és Szikszó közé volt kifizetve utakkal a folyó bal partján. Gázlók majd fahidak csak az említett helyeken, illetve Sajóvamoson voltak. Az első út Miskolc és Felsőzsolca közt Mária Terézia idejében épült. Rajta kilenc fahíd szolgált sok áteresszel tiszteletben tartva az öblözetet. Az 1800-as évek elején a Zsolca határában lévő fahíd kőanyagúra épült át. Az 1849 július 25-i csata helyszíne e térség. A harc érdekfeszítő irodalmi beszámolója "A Zsolcai Hős" című Jókai novella.

Az előző nagy árvíz '74-ben volt. Akkor a Kis-Sajó nagyon megáradt, s az ugyancsak hatalmas duzzadt Sajóba nem tudott belefolyni, mert annak vízszintje túlemelkedett – a Kis Sajó visszaduzzadt. „Minden irányból jött a víz” mondták az adatközlők. Az utolsó 36 évben az emberek – sőt a szakemberek is – megfeledeztek a vizekről. A 3-as főközlekedési út rekonstrukciója átereszek nélkül valósult meg. A 6 db „dobozáruházzal” ami hangzatosan Miskolc Város Keleti Kereskedelmi Kapuja, szintén beépült az öblözetbe. Nemcsak az áruházak szorítják ki immár a víz helyét, de környezetük parkolásra szánt területe és minden járulékos építmény. A 6 áruházzal teljes telekterülete 3-4 m magasságban feltöltötté vált, ezzel kiszorítva sok százezer m³ víz lehetséges elterülését. Az M30-as autópálya jelenleg Zsolcánál ér véget. Az öblözet téren nem lábakkal, de hatalmas töltéssel vonul végig, megakadályozva a vizek mozgását.

Tavaly előtt nyárelőn többször, több hullámban jött a víz. Az utolsó – a legnagyobb ütés június 5.-én volt. Elmosta Borsod-Abaúj-Zemplén megye több településének sok-sok házát. Felsőzsolcán – a károsodott utakon, hidakon, vonalas létesítményeken, középületeken túl több mint 1800 káresemény történt a lakóingatlanokban. Ez nagyon nagy szám a 2200 Zsolcai lakóházra vetítve. A vályog és vertfalú házak közül 173 összedőlt, további 28 ház életveszélyessé vált. A megyénket ért kár fele itt lokalizálódott, tehát mondható, hogy Zsolcát az ár különös bánásmódban részesítette.

A Területi Építész Kamara sok tagja június 12-14-én kárbeclő katasztrófavédelmi kommandókkal járta megyénket. A kárfelmérés adatai – közel 5000 közlés – június 15-én a Kormány elé került. Sajnos hamar kiderült, hogy a helyreállítás – kormány által elképzelt - nyomvonal eltér a 2001-es beregi példától. Nem jelöltetett ki tervező, kivitelező és műszaki ellenőr központilag, hanem a Kormány az újjáépítés lebonyolítását a kárvallott önkormányzatok kezébe adta. Az országos főépítész tervpályázatot hirdetett a katasztrófa sújtotta területekre építendő lakóházakra vonatkozólag, megyénkre téve a hangsúlyt. A Kós Károly Egyesülés építészei, vándorai – egyetemistákkal és két miskolci építész iroda szakembereivel kiegészülve – helyszíni felméréseket végeztek Felsőzsolcán a 201 kritikus portán. Szándékuk az volt, hogy az általános és lehetséges tervi segítség helyett konkrét telkekre tervezzenek házakat zsolcai hagyományok szerint. Felsőzsolcán a 2005-ben készült településrendezési terv helyi védelemre javasolt 84 lakóházat. Az elképzelt értékmentés alapja egy fotódokumentáció a 84 ház tér- és tömegformáiról, részletképzéseiről. A Kós Károly Egyesülés és a miskolci Hadas Múterem építészei ezt a katasztert használták első vázlataiknál, majd a konkrét terveknek is. Az országos tervpályázatra száz pályamű érkezett be, melyből a kijelölt zsűri ötvenet választott, és ajánlott tervnek minősített. Felsőzsolcán az Újjáépítési Munkabizottság ebből az ötvenből választott huszonkettő (majd 16), tervet melyek igazodnak az itteni hagyományok szerinti háztípushoz, s melyeknek építése ütemezhető, adaptálása és kivitelezése könnyen kezelhető. A tervpályázattal indított tervező-kiválasztás utolsó stációja a kárvallottak szelektálása volt. Ötven építendő kilenc féle terv szerint épített 8 építész/ építészpáros (Arnóczki Imre Balázs, Bata Tibor, Gerencsér Judit, Mike Diána, Nagy Mariann- Lipták Zoltán, Pintér Dániel, Rüll Tamás és Zsigmond László) tervei alapján. Tizenöt kivitelezővel kezdődött tárgyalás július végén az újjáépítésről. Az árakat – annak érdekében, hogy a kicsi lakásalaprajzok 1-2 m²-rel növelhetőek legyenek – mérsékelniük kellett a kivitelezőknek. A tervi előírások szerint beton alapra, téglafalra, hagyományos ácsszerkezetre,

cserépfedésre és fa nyílászárókra kellett hogy vállalkozzanak a térség kivitelezői. A csökkentett fajlagos árat már csak 8 kivitelező vállalta.

A fenti tervezői és városi főépítési szempontok szerinti újjáépítés mellett elindult egy másik elképzelés is az új lakóházak építésével kapcsolatosan. Fa és fémvázakkal jellemezhető szerelt és készházakat ajánlott a kárvallott lakosságnak az építési piac. A készházak mellett az építési gyorsaságszólt, meg talán a száraz építési technológia. Minden segítő, közreműködő közös akarata volt, hogy a kárvallott lakosság feje fölé a tél beállta előtt fedél kerüljön. A "száraz építés" is mérlegelendő volt, mert a kivitelezőkkel történt késői szerződéskötéskor már beköszöntött az ősz. Aggályos ugyanakkor a könnyűszerkezet alkalmazása olyan építési területen, ahova újra jöhet sodrásban nagy víz. A júniusi árvízzel a téglaházak dacoltak, károsultak ugyan, de össze nem dőltek. Sajnos a döntéshozó – Felsőzsolca Város Képviselő Testülete – liberalizálta az újjáépítés módját, szakmánk ajánlásait figyelmen kívül hagyva. Az állami kárenyhítési pénzeszközt kezelő önkormányzat nem foglalt állást a felmerülő építész és településtervezői kérdésekkel kapcsolatosan, mint ahogy Minisztériumunk képviselői sem mindig álltak szakmai elképzeléseink mögé. A szakmákat képviselő Főosztály és a Kormánybiztos Úr felé tett kéréseink legkomolyabbika az volt, hogy vizsgáljunk meg minden olyan lehetőséget ami méretesebb házakat eredményez. Az állami kárenyhítés ugyanis átlagosan bruttó 9 millió Ft-ot jelentett egy lakóépület újjáépítése esetén. Kértük ezért, hogy összeadódhasson az állami segítségnyújtás pénzeszköze az önerővel és a Biztosító Társaságok helytállásával. Kértük továbbá, hogy ne kérjen vissza az aki ad: Ne kelljen ÁFA visszatérítéssel bajlódni. Ez esetenként fél szoba többletet jelenthetett volna portánként. Megköszöntünk minden támogató forintot, de ezzel egyidejűleg kértük a megkülönböztetett bánásmódot Városunknak. Sajnos felvetéseink nem jártak sikerrel. A Kormányzat a 9 millió Ft-nál kisebb biztosítási pénzeszközöket beolvasztotta a kárenyhítési támogatás egészébe, s ezzel párhuzamosan lehetővé tette, a nagyobb biztosítási összegek lehívóinak a teljes öngondoskodást. Nekik Kormányzati pénz nem járt. A döntések építészeti és utcaképi vetülete az uniformizált "csöszkunyhó-hangulat". Reményünk a továbbépítés - az, hogy az egytraktusos házak könnyedén bővíthetők a kert felé, mondjuk egy generáció múlva.

Hosszú előkészítés, adminisztráció és gyors tervezés-kivitelezés jellemezte a felsőzsolcai újjáépítést. A kárenyhítési kormánydöntés az ígérthez képest két héttel később született meg. A városi hivatalnak két hónap kellett a pénzfelhasználásáról szóló határozat értelmezésére, a kárvallottak adatainak rendezésére és a konkrét segítségnyújtás dimenzióinak (m² Ft, szobaszám) papírra fektetésére. A tervezők - látva a lassú ügyintézés és tapasztalva a Kormánybiztos október 30-i véghatáridős kényszerének súlyát – előre végezték munkájukat. A kidolgozott 16 kiviteli tervből csak 9 lett felhasználva, s azokat az építészek öt nap alatt adaptálták a tervek kiválasztó kárvallottak telkeire, az 50 helyszínre. Könnyűszerkezetes építés 17 helyen történt, további 23 telken egyedi tervekkel (önerőből, biztosítós pénzeszközök felhasználásával) épült lakóház. Ez utóbbi 40 épületből csak három készült É1 és É rangú tervező közreműködésével. A kárvallottak közül 50-en választották a lakásvásárlás lehetőségét. Ők többnyire Miskolcra költöztek. A hátrahagyott telek – 7 év elidegenítési tilalommal - a tulajdonukban maradt. A házak tartós hiánya városképi szempontból gondokat vet fel.

A víz hatalmas károkat okozott az épületekben a teljes településen. A tragédia maga, a médiák fenyegető és pontatlan hírközlései, Sólyom László Köztársasági Elnök Úr egy téves mondata... sok zavart okozott a kisváros korábban nyugodt lakóinak fejében. Október elején kicserélődött a teljes Képviselő Testület és a 20 év bizalmat élvező Polgármester személye. Az év végén e sorok írójának hét éves főépítési szolgálata is megszűnt. Az új Önkormányzat egy év alatt sem adott lehetőséget az újjáépítés építészeti-településképi fonáságainak megvitatásaira, további környezeti gondolkodásra, a szabályozási terv feletti diskurzusra. Az új Testület és annak előljárói a korábbi városvezetést sokmindenben hibáztatja. Elindultak a feljelentgetések. A régi polgármester szabadlábon, a volt jegyző és aljegyző előzetesben védekezik. Megbomlott a világ ezen része.

Balazs Bognar

név / name

építész, a Kengo Kuma and Associates

munkatársa.

Architect, Kengo Kuma and Associates

Japán 2011

előadás címe

2011. március 11-én az írott történelem legnagyobb erősségű földrengése rázta meg Japán észak-keleti részén fekvő Tohoku térségét. 9-es erősségű rengés rázta meg tulajdonképpen az egész országot, nem csak az adott térséget. A legtöbb következmény azonnal nyilvánvaló volt és már pontosan dokumentálva van: rövid idő elteltével a földrengést követően a tsunami pusztító erejű hullámai árasztották el Tohoku tengerparti övezeteit és tették a földdel egyenlővé, a kis városok helyén törmelékekkel és sárral. Maradványok, emlékek, megélhetés zűrzavaros egyvelege foglalta el a teljességgel megváltozott tájképet.

Kengo Kuma és Társai eleinte képesnek tűnt időben érkező építészeti válaszokra a tragédia színhelyén. Először is, az irodának meghitt kapcsolata van a helyi építészeti kultúrával, mivel Tohoku térsége volt az első, mely néhány fontos megbízást adott az irodának az 1990-es évek elején, sokszor szoros együttműködésben a helyi iparosokkal. Valójában több ilyen munkát közvetlenül érintett a földrengés, melyek közül néhány csupán kozmetikai változtatást igényelt, míg mások súlyosan rongálódtak.

Másodszorban az iroda már próbálkozott és tesztelt ideiglenes és véglegesre kialakított menedékekkel-főként pavilonok formájában- az elmúlt évtizedben. Következtetésként úgy vélhetnénk, hogy jó helyzetben vagyunk Tohoku térség lakóinak sürgősségi menedékhelyek nyújtásában. Bármennyire is próbáltuk, a menedék vagy pavilion állítás csak felületi kezelésnek tűnt a sokkal mélyebb problémákkal szemben. A tűzoltás nem elég. Úgy éreztük, hogy egy kultúra ilyen mértékű sebzettségét nem lehet rövid távú, ideiglenes megoldásokkal gyógyítani. A földrengés és tsunami nagy mértékben kárt tett a terület kereskedelmi infrastruktúrájában és most több évszázad technikáját és művészeti formáit fenyegeti a teljes vég.

Mi lett ugyanazokkal az iparosokkal, akik segítettek nekünk felépíteni az irodát, amiben ma is vagyunk? Van –e lehetőség arra, hogy közreműködünk kisebb helyi mértékkel, ugyanakkor egy nagyobb kulturális és gazdasági szemléletmódot követve. Ezek a kérdések foglalkoztattak minket. Talán a válasz nem csak építészeti, pusztán tervezési terület. A helyi ipari és gazdasági szakemberekkel óriási kockázatot vállalva a földrengés után, fontosnak tartottuk, hogy találjunk valamilyen lehetőséget néhány hagyomány megőrzésére, nem pusztán a piac növelésével, de a jövőbeni szakember generációjának képzésének fenntartható pénzügyi támogatásával.

Az előadás részletesen bemutatja majd erőfeszítéseinket, melynek neve Kelet-Japán Project.

Míg a tervezőknek könnyű tervezett megoldást kínálni azoknak, akik mindenüket elvesztették, ami megközelítésünk elismeri a korlátainkat, mint építészek, egyúttal bátorítva a helyi ipar kulturális erejének kimutatását és gazdasági vitalitását. Más szóval: a tűzoltás a kártszenvedetteknek az az is marad, felszíni kezelés. Építészként, tervezőként és nem tervezőként mi más tethetnénk? Elég-e tervezni, vagy nagyobb felelősségünk van kulturális és társadalmi közvetítőként?

Ez a hozzászólás, ami Kengo Kuma a március 11-ét követő eseményekre adott válaszát tükrözi, egy lehetőség akar lenni-talán inkább egy töprengő, mint határozott válasz- a Tohoku térségben történő újjáépítésben való közreműködéshez.

On March 11, 2011, one of the strongest earthquakes in recorded history struck the northeastern area of Tohoku, Japan. Indeed, the magnitude 9.0 quake affected the entire nation, far beyond the immediate region. Most of these consequences were immediately obvious and are already well documented: shortly after the quake struck, tsunami waves of devastating force inundated the Tohoku coastline and flattened it, replacing small towns with debris and mud. A disarrayed mixture of remnants, memories, and livelihoods occupied a vastly changed landscape.

Kengo Kuma and Associates initially seemed to be capable of providing timely architectural responses for the affected area. First, the office is intimately familiar with the local building culture, since it was the Tohoku region that provided the some first important commissions for the office in the early 1990s, often in close collaboration with local craftsmen. In fact, several of these projects were directly affected by the quake, with some showing only cosmetic changes, while others sustained severe damage. Second, the office has already tried and tested ideas for temporary and emergency shelter—primarily in the form of pavilions—over the course of the past decade. Consequently, one might imagine that we would be well-positioned to provide emergency relief shelter for the residents of Tohoku.

But try as we might, the shelter or pavilion approach seemed to address only the surface of a much deeper problem. Short-term solutions would not be enough. We felt as though a major cultural wound cannot be patched with a small, temporary bandage. The earthquake and tsunami greatly injured the trade infrastructure of the area, and now centuries-old techniques and art forms are threatened by being cut off entirely.

What became of those very same craftsmen who helped build us into the office we are today? Is there a possibility of contributing at a smaller local scale, while thinking in a larger cultural and economic framework? These questions spoke to us. Perhaps the answer is not only architectural, not merely designed. With the local craft industry and economy at tremendous risk following the earthquake, we felt it important to find a way of supporting some of these traditions—not only by increased market exposure but also by providing sustainable financial support for training future generations of craftsmen. The lecture will explain our effort, called East Japan Project, in further detail.

While it is easy for designers to respond to the immediate emergency of providing a designed solution to those who lost everything, our approach acknowledges our limits as architects while encouraging the cultural strength and economic vitality of local crafts. In other words, a temporary solution to the damages is simply just that: a temporary solution. As architects, designers, and even non-designers, what else can we do? Is it enough to design, or do we hold a larger responsibility as cultural and social agents?

This commentary, which reflects Kengo Kuma's response to the events following March 11, is meant to be one possibility—perhaps more a reflective question than a definitive answer—in contributing to the reconstruction of the Tohoku region.

Turi Attila

név / name

építész, a devecseri vörösiszap katasztrófa utáni
újjáépítés vezető tervezője, a város válságkezelő
főépítésze

architect, leader of the reconstruction design

team at Devecser after the red sludge

Vörösiszap újjáépítés Devecser – Kolontár – Somlóvásárhely 2011

előadás címe

Magyarország legnagyobb, természeti következményekkel járó ipari katasztrófája következett be 2010. október 4-én 12.30 órakor, amikor a Magyar Alumínium Zrt. területén a X. iszaptároló kazetta nyugati gátja átszakadt.

A katasztrófa következtében több mint másfél millió köbméter lúgos-maró vörösiszap öntötte el Kolontár, Devecser és Somlóvásárhely mélyebben fekvő részeit. Tíz ember életét veszítette, 330 család otthona és a környező természeti értékek pedig elpusztultak.

A katasztrófát követően Magyarország kormánya költségvetési forrásból biztosította a károsultak otthonteremtését. Tette ezt úgy, hogy a katasztróféért nem a Magyar Államot, hanem egy magáncéget terhel a felelősség. Európában egyedülálló módon az állam megelőlegezte a lakhatással összefüggő költségeket a károsultaknak, akiknek jogi képviselését is vállalta a károkozóval szemben.

A károsultak választhattak új lakás építése, lakásvásárlás és – Miniszteri engedéllyel- készpénzes kárenyhítés között.

Az új építés keretében Kolontáron 21, Devecseren 87, Somlóvásárhelyen 1 lakás épült fel a kialakult településszerkezethez kapcsolódva. A közterületek teljes infrastruktúrával, aszfaltozott úttal, kiselemes járdaburkolattal, fasorral és sövényrel készültek. A telkek közterületi kerítése a helyi hagyományokhoz illeszkedő zárt – helyenként áttört-falazott szerkezet.

A terület építészeti kialakításánál a helyi- bakonyi- építészeti alapelemeit, arányrendszerét és a mai, modern családi ház elrendezés, térszervezést vették a figyelembe a Kós Károly Egyesülés építészei. A helyi építési szabályzatban sikerült elérni az arányos tömegképzés, egységes anyaghasználat előírását, a melléképületek település képbe való illesztését.

A tragédia utáni hónapokban az előkészítő tervezői munka mellett nagy energiát fektettünk abba, hogy meggyőzzük az embereket arról, hogy lesz még normális élet a településen, válasszák a helyben vásárlást vagy még inkább az újjáépítést, ennek érdekében az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság kirándulást szervezett a 2001-es beregi újjáépítés helyszíneire. A következő megoldandó probléma a szomszédsági viszonyok, majd az adaptálási kérdések voltak. A kárenyhítés alapja az igazságügyi értékbecslés volt, melynek elfogadása esetén az összeg 120.000.- Ft-os osztásából kialakuló szám volt a jogosultsági térmérték, így teremtve arányt az ingatlan és használati érték között. Ez a mechanizmus a gyakorlatban azt eredményezte, hogy a károsultak az elvesztett térmérték 70-95%-nak megfelelő otthonhoz jutottak. A családok 15 ajánlati tervből választhattak, melyek belső kialakítását, teraszait, felszereltségét, részleteit a tervezők a lakókkal egyeztették, így a területen sem alaprajzában, méretében és homlokzatában nem található egyetlen azonos épület sem.

Az építkezés Kolontáron január, Devecseren február közepén kezdődött. A június végéig tartó magvalósulási időszakban a károsultak háromhetente lehetőséget kaptak házaik megtekintésén túl arra is, hogy apróbb változtatásokat eszközöljenek a tervekben (válaszfalak helye, konyha elrendezés, burkolatok, belső ajtók, konnektorok helye, stb). Ezen változtatások átvezetése, valamint a kivitelezés folyamatossága érdekében a KKE heti 13-15 mérnöknapi művezetéssel járult hozzá a sikeres kivitelezéshez. Építészei nem csak a szokásos mérnöki problémákat, hanem a társadalmi, személyes kérdéseket is kezelték, valamint közvetlenül is részt vettek például a homlokzati elemek kialakításában. Meggyőződésem, hogy az építész feladatának ez a tágabb – és egyedül helyes- értelmezése az, mely mintegy átsüt a házak megjelenésén is.

Mindaz ami a fényképeken, híradásokban látszik, csak halvány visszfénye a valóságnak, mely csak a helyszínen érzékelhető elemi erővel. Az azonos elvű, de különböző arcú házak harmonikus együttese méltó példája annak a főépítési munkának, melyet Makovecz Imre épp itt, a Bakonyban kezdett meg 30 évvel ezelőtt.

A beruházás utolsó fázisában a BMGE 45 építész hallgatója a fővállalkozó Veszprémer Zrt, a TAEG Zrt, a Triskell Kft, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a helyi Önkormányzat segítségével Devecseren egy 40 méter hosszú pergola-térképház-játszóteret, Kolontáron egy mászóvárát építettek, melyek avatására és megáldása július 16-án megtörtént.

Ez a sajnálatos esemény utáni példátlan összefogással megvalósuló újjáépítés megmutatja, hogy -amennyiben kitarunk egységes elvekre épülő elhatározásunk mellett- ha nem pillanatnyi divatok alapján döntünk életterünk kialakításakor, milyen eredményre juthatunk.

Hungary's biggest industrial disaster having environmental issues happened at 12.30 on 4 Oct. when the western dam of the 10th sludge reservoir cassette broke through on the area of the Hun. Alumina Zrt. Due to the disaster more than 1.5 million cubic meters of alkaline-toxic red sludge flooded the deeper lands of Kolontár, Devecser and Somlóvásárhely. 10 people died, 330 families' homes and the surrounding natural values were destroyed.

After the disaster the victims' settling was assured by the budget of the Hungarian government. The state did it in spite of the fact that a private company was to be responsible for all. In Europe quite outstandingly the state advanced the victims the payments related to housing issues, even the legal representation was given to them against the company.

The victims could choose from the following: either to build a new house, buy a house or – with a minister's permit – receive a mitigation of damage in cash.

Within the reconstruction 21 in Kolontár, 87 in Devecser and 1 flat in Somlóvásárhely were built connected to the original settlements. The public lands were made with complete infrastructure, asphalted road, small element pavement, alley and hedge. The public land fences of the allotments fitting in the local tradition are closed- in places broken- walled structures.

To shape the area architecturally the basic elements of the local architecture-Bakony-the proportion system, the contemporary detached-house settlement, space arranging were taken into consideration by the architects of the Károly Kós Association. It was managed to regulate the proportional mass developing, the uniform material consumption and to fit the outbuildings into the image of the settlement.

Beside the preparatory planning work great efforts were made to convince people that life

would be normal in that area and to purchase on the spot or rather choose rebuilding, so the National Directorate General for Disaster arranged a trip to the plot of the 2001 reconstruction in Bereg. The next problem was the relationship with the neighbours, then the adapting issues. The basis of the mitigation of the damage was the judicatory valuation, in the case of accepting of which the given number derived from the sum divided with 120.000 HUF and it was the eligibility groundrate, creating a proportion this way between the worth of the realty and the common right. This mechanism caused in practice, that the victims obtained homes equal with 70-95 % of the lost groundrate. Families could choose from 15 tender plans, the interior design, terraces, amenities, details of which were conciliated with the tenants, so there can't be found any alike buildings on the area not in the plan, size or facade.

The building process started in January in Kolontár, in mid-February in Devecser. In the period of the implementation until the end of June the victims were able not only to see their houses, but even take out small changes in the plans (place of the partition, kitchen arrangement, covers, interior doors, place of sockets, etc). In the interest of the transition of these changes and the continuity of the construction the KKE contributed with 13-15 engineer days per month to the successful construction. The architects treated not only the usual engineering issues, but also the social, personal problems, furthermore they took part directly in the construction of the front parts. My belief is that this broader- and only right interpretation of the architect's task shows up on the houses.

All that can be seen on pictures and in the news, just pale reflection of reality, that can only be felt deeply on the spot.

The houses having the same principles, but different faces being in harmony are worthy examples of that senior architectural work, which was started right here in the Bakony by Imre Makovecz 30 years ago.

In the last period of the project with the help of 45 students of the BMGE, the main contractor Veszprémer Zrt, the TAEG Zrt, the Triskell Ltd., the Hungarian Maltese Charity Service and the local government there was a 40 metre-long pergola-maphouse-playground built in Devecser, a climb-castle was built in Kolontár, which were inaugurated and blessed on 16 June.

The implemented reconstruction with an outstanding collaboration after this unfortunate event shows, in case we insist on our decisions based on homogeneous principles and make decisions creating our life space not following fashion, what results we can gain.

Perényi Tamás

név / name

építész, tanár, a BME Lakóépítettervezési
tanszékének vezetője.

architect, teacher, Head of Department of
Residential building design at BME

Újratervés

előadás címe

Magyarországon az elmúlt években két nagy árvíz és egy ipari katasztrófa igényelt nagyméretű újjáépítést. Az újonnan felépített házak magas száma, nagy kiterjedésű területek revitalizációja különleges és egyben sikeres építészeti folyamat volt, s így joggal lehetett számítani izgalmas és többretegű szakmai utóéletre, amely azonban meglepő módon elmaradt. Nem tartottak szakmai vitákat a tervezés menetéről, a megépült házakról, nem született elemzés a kényszer szülte építészeti folyamatokról.

Az építészeti diskurzus elmaradása minden bizonnyal arra vezethető vissza, hogy az újjáépítéseknek közel sem legfontosabb mozzanata az építészet. Mindenekelőtt szolidaritásról kell beszélnünk – nem véletlenül szólt Makovecz Imre is az „Újratervés” c. kiállítás-sorozat Bazilika-beli megnyitóján is a büszkeségről, arról, hogy vegyük észre: egy kis nemzet képes ilyen méretű összefogásra, arról, hogy nálunk nagyobb és gazdagabb országokban a katasztrófák után sok évvel is sátrakban laknak a károsultak.

A szolidaritás és összefogás mellett ugyanolyan fontos a végeredmény is: a sokat szenvedett családok rövid idő elteltével méltó, új otthon kaptak, az elpusztult házakéhoz képest minden esetben nagyobb komforttal, rendezett kerttel, közművekkel, környezettel.

Fontos volt beszélni arról a folyamatról is, amely elvezetett mindhárom esetben a sikerre: az irányítás katonás rendjéről, a résztvevők áldozatos munkájáról, az adminisztráció, hivatali ügyintézés minimumra szorításáról, ami rendkívül gyors, de egyben magas szintű eredményt produkált. Beszéltünk a tapasztalt és fiatal építészek, statikusok, kivitelezők, ügyintézők együttes munkájáról, amiben már nemcsak a végeredmény volt lényeges, hanem a közös munka hevülete, a jó célért való együttműködés öröme. És tudunk az új házakba beköltözők örömeiről, arról, hogy egy éves pokoljárásuk végén nehezen hitték el, hogy megkapják új házuk kulcsait.

Lehet-e ilyen kontextusban az építészetet előtérbe helyezni? Lehet-e a megvalósult házakat pusztán csak szakmánk szemüvegén át nézni és megpróbálni azokról építészeti kritikát megfogalmazni?

A mai magyar közbeszéd alkalmatlan erre, csak jóban és rosszban gondolkodunk, valós szakmai vita – különösen ilyen lelkiileg megrázó, mégis felemelő kérdésben – aligha alakulhat ki.

Mindennek ellenére úgy vélem, mi építészek most példát mutathatunk: éppen a három újjáépítés sikere adhat municiót ahhoz, hogy elfogultság nélkül beszéljünk az újjáépített területekről, a házakról, hagyományról, modernitásról. Éppen ez a siker adhat erőt ahhoz, hogy megmutassuk: különböző szemléletű emberek nem külön-külön fogalmazzák meg véleményüket, hanem egymás felé fordulva és egymásra figyelve.

Amint azonban vesszük a bátorságot az újjáépítések építészeti értékelésére, ugyanakkor érezzük is ennek korlátait: nem lehet önmagában vita tárgya, hogy az elpusztultat építsük-e újjá, vagy a jelenkor eszközeit alkalmazzuk, értelmetlennek tűnik a diskurzus arról, lehet-e vakolatdíszeket alkalmazni a XXI. században, vagy sem, kilátástalanok a párbeszédnek arról, hogy a száz évvel ezelőtti telekhasználatot élesszük-e fel, a hozzá tartozó életmóddal, vagy a mait vegyük-e alapul?

Minden ráakódott rétegtől mentesen az építészetéről szeretnénk beszélni, de látnunk kell, hogy ez mégsem építészeti kérdés: a tradícióról és a modernségről alkotott fogalmainkat kell definiálni, tisztázni azt, hogy a tradíció nem azonos a maradisággal, de nem is minden eleme érték számunkra, s hogy a modernség nem mindig hoz pozitív eredményt, de csak az az alkotás lehet hiteles, amely korának szelleméből fakad.

név / name	<p>Martin Gábor</p> <p>építész, a Veszprém Megyei Építész Kamara</p> <p>elnöke</p> <p>architect, Head of the Veszprém county</p> <p>Architect's Chamber</p>
előadás címe	<p>Iszapár után: Mebélyegzettség Tűzoltás és/=vagy tervezés?</p>
	<p>Két olyan tapasztalatomról szeretnék beszámolni, melyekről nyilvánosan talán egyáltalán nem esett szó, de a jövő érdekében továbbgondolandók. Bevezetésként tömören, naplószerűen ismertetem az építészek kamarai szervezésben való részvételét a kárenyhítésben. ...</p> <p>Mutatok néhány helyszínen készült képet, de nem a borzalom bemutatására. ...</p> <p>A halálesetek, az emberi és sorstragédiák szörnyűek. Az anyagi kár is hatalmas. Kevés szó esik viszont egy olyan kártételről, melyet építészként is figyelemre méltónak tartok. 2010. október 19-i tapasztalatom, hogy a terület híre is romokban. Devecserből nem vették át tejet, tojást, ... az ingatlanok értéke töredék. A terület megebélyezett lett.</p> <p>Rossz ellen csak jó hír jelenthet ellensúlyt. Az építészet eszközeivel, a település egészére tekintve, az elpusztult színvonal tudatos fölülmúlására törekedve van mód egy nagyot dobni. Olyat, aminek híre megy. Ez országimázs kérdése is.</p> <p>A másik tapasztalat: egy sérült terület életre keltése bonyolult folyamat, mely többféle mentalitású szereplő összehangolt részvételét igényli. A baj bekövetkeztekor robbanásszerűen tódulnak elő a feladatok. Az életmentés, az életveszély elhárítása azonnali döntést és cselekvést követelő tűzoltómunka. Rendkívüli állapot. Idővel ennek szorítása enyhül, a tűzoltó gondolkodásmódot igénylő feladatok lassan lecsengenek.</p> <p>A helyreállítás, az építés viszont nem tűzoltó munka. Tervező észjárású, hosszú távra gondolkodó építész és mérnököt követel. Lassabban indul, előkészítést, felmérést igényel és a rendes állapot minden szabálya köti. A feladat ugyanakkor egyedi, gyakran példátlan, ami leleményességet, alkotóerőt kíván.</p> <p>Célszerű, ha a két tevékenység – a tűzoltó és a tervező – egy vezető alatt működik, és fontos, hogy az egyik után a másik a megfelelő pillanatban váljék dominánssá.</p>
title of lecture	<p><i>After the sludge: Being stigmatized Patching up and/=or replanning?</i></p>
	<p><i>I would love to report on two of my such experiences that perhaps weren't mentioned in public at all, but for the future they are worth contemplating. By way of introduction I will describe the participation of the architects organized by the chamber in the mitigation of damages briefly and like a diary.</i></p> <p><i>I am showing you some photos taken on the spot, but not as a tool of deterrence...</i></p> <p><i>The casualties, the tragedies of humans and fates are terrible. The financial loss is enormous, too. However there is little mention is made of such an harm, that is considered remarkable by me as an architect.</i></p> <p><i>My experience on 19 October 2010 is that the reputation of the area is in ruins. No milk or egg is taken over from Devecser....the price of real estate is a fragment. The area becomes stigmatized...Only good news can counterbalance the bad things. There is a way to manifest itself by the means of architecture, looking at the settlement as a whole, aiming at surpassing consciously the destroyed standard. Something that will be heard about. This is an issue of the country's image.</i></p> <p><i>The other experience: reviving a damaged area is a complicated process, which requires the coordinated participation of those characters with different mentality. When trouble comes, tasks burst at once. Saving lives, averting mortal danger means patching up that demands immediate decision and action. It is a state of emergency. Its pressure eases by and by, the tasks demanded in emergency fade away slowly. The reconstruction and building doesn't belong to a patch up work. It requires architects and engineers with planning for long term way of thinking. It starts little by little, it requires preparation and survey, it is bound to all the rules of the orderly state. The task is unique at the same time, often without precedent, which requires resourcefulness, creative power.</i></p> <p><i>It is useful if both functions – patch up and designing - work under the same leadership and it's also important to make them dominant one by one at the right time.</i></p>

**KÖS
KAROLY
EGYESÜLÉS**

Média támogatók:

FUGA

Budapesti Építészeti Központ
Budapest Center of Architecture

TERV LAP
TERV LAP

A konferencia támogatói:
Sponsors of the conference:

nka Nemzeti Kulturális Alap

Országos Főépítészeti Iroda

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADEMIA

KÖS KAROLY EGYESÜLÉS

VÁNDORISKOLA

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA